

RAPPORT

Kvinnor, fred & säkerhet 2020

Fjärde rapporten från Sveriges nationella handlingsplan för genomförande av FN:s säkerhetsrådsresolutioner om kvinnor, fred och säkerhet 2016–2020.

Innehållsförteckning

INTRODUKTION	3
Ansvariga myndigheter och departement	3
Omfattning.....	3
Urval och metod.....	3
Terminologi.....	3
 FÖRORD	 4
 SAMMANSTÄLLNING	 5
Prioritering 4.1. Inkluderande fredsprocesser och fredsbyggande.....	6
Prioritering 4.2. Konfliktförebyggande	7
Prioritering 4.3. Stärkt skydd av kvinnor och flickor.....	8
Prioritering 4.4. Ledarskap och expertis	9

Introduktion

ANSVARIGA MYNDIGHETER OCH DEPARTEMENT

Följande rapport är en sammanställning av elva statliga myndigheters rapporter om genomförande av Sveriges nationella handlingsplan för kvinnor, fred och säkerhet. Myndigheterna är: Domstols-verket, Folke Bernadotte-akademien (FBA), Försvarshögskolan, Försvarsmakten, Kriminalvården, Kust-bevakningen, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB), Polismyndigheten, Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida), Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) och Åklagar-myndigheten. Även Utrikesdepartementet (UD), Försvars-departementet, Justitie-departementet, Sveriges representationer i Bryssel, Genève, New York och Strasbourg samt Sveriges OSSE-delegation i Wien och Sveriges delegation vid Nato har ett ansvar för att bidra till att handlings-planen genomförs, bland annat genom arbete inom EU, Europarådet, FN, Nato och OSSE.

OMFATTNING

Rapporten gäller 2020 års genomförande av Sveriges nationella handlingsplan för kvinnor, fred och säkerhet och har sammanställts av FBA på uppdrag av UD. Sammanställningen bygger på de rapporter som rapporterade myndigheterna har valt att redovisa, eller haft möjlighet att särskilja från den övriga verksamheten. Till exempel rapporterar UD, utlandsmyndigheterna och Sida främst om arbetet som är kopplat till fokusländerna i handlingsplanen eller i relation till de bistånds-strategier och strategiländer som Sverige arbetar med.

Under våren 2021 diskuterades den myndighetsgemensamma rapporten i arbetsgruppen för kvinnor, fred och säkerhet som leds av UD. En slutsats av diskussionen var att rapporten i högre grad ska återge myndigheternas egen rapportering. Årets rapport består därför av en kort sammanställning följt av myndigheternas enskilda rapportering i två bilagor: 1) myndigheternas resultatredovisning och 2) myndigheternas aktivitets-redovisning.

URVAL OCH METOD

Den myndighetsgemensamma rapporten syftar till att ge en övergripande bild av vad som har gjorts och uppnåtts inom handlingsplanens tematiska prioriteringar och bygger på text från myndigheternas enskilda rapportering. Fokus har legat på att synliggöra exempel från alla myndigheter där de har redovisat resultat, för att på så vis ge en så bred bild av arbetet som möjligt. Detta betyder att rapporten varken är heltäckande eller proportionerlig i relation till myndigheternas redovisade verksamhetsvolym. Myndigheternas enskilda rapportering avseende resultat och aktiviteter redovisas i bilaga 1 och 2.

TERMINOLOGI

De rapporterade myndigheterna använder olika benämningar för samma begrepp inom jämställdhets-området. I den sammanställda rapporten används benämningarna ”jämställdhetsperspektiv” respektive ”könsrelaterat våld” vilket syftar på samma sak som benämningarna ”genusperspektiv” och ”genderperspektiv” respektive ”genusbaserat våld” och ”könsbaserat våld”.

Förord

ÅR 2020 SKULLE BLI ETT ÅR AV MOBILISERING och framsteg för jämställdheten och kvinnor, fred och säkerhetsagendan. I stället uppstod nya utmaningar när Covid-19 slog särskilt hårt mot redan diskriminerade grupper. En särskilt allvarlig konsekvens var att pandemin kantades av ökat könsrelaterat våld, men krisen medförde även andra kraftiga försämringar av kvinnors situation, inklusive ekonomiskt. Dessutom användes pandemin återkommande som ursäkt för att lägga jämställdhetshänsyn och kvinnor, fred och säkerhetsarbete åt sidan, vilket ytterligare krympte det demokratiska utrymmet och samspelade med de senaste årens trend av växande motstånd mot jämställdhet och kvinnors rättigheter.

I DETTA SVÅRA LÄGE blev det extra tydligt att Sveriges arbete för jämställdhet och kvinnor, fred och säkerhet gör skillnad. Sverige var tidigt med att ställa krav på ett jämställdhets- och rättighets-perspektiv i coronaresponsen och på ett fortsatt fokus på kvinnor, fred och säkerhetsarbetet på alla nivåer. Sverige bidrog också genom sitt strategiska utvecklingssamarbete och som stor givare av flexibelt och långsiktigt kärnstöd. Tack vare detta kunde organisationer och aktörer fortsätta med sin verksamhet och snabbt ställa om för att möta nya behov.

Rapporten om 2020 års genomförande av Sveriges nationella handlingsplan för kvinnor, fred och säkerhet ger många exempel på detta angelägna arbete och visar att verksamheten, trots utmaningarna, fortsatte att utvecklas och växa. En viktig del i detta bestod av fortsatt och ökat stöd för kvinnors påverkans-möjligheter och aktörskap, inklusive genom ökat bistånd till civil-samhälles- och kvinnorrättsorganisationer. En annan del i arbetet utgjordes av fortsatt kapacitetsstöd till internationella insatser i form av expertis, rådgivning, övning och utbildning och både här och i övrigt drog myndigheterna maximal nytta av de digitala arbetsmetoder som växte fram med pandemin. Rapporten vittnar också om att myndigheter fortsatte att utveckla sitt interna arbete med kvinnor, fred och säkerhet.

SOM UTRIKESMINISTER KÄNNER JAG STOR STOLTHET över att Sverige på ett så övertygande sätt har visat att vi inte ens i en kris av globala proportioner tappar fokus utan i stället ökar vårt engagemang och globala ledarskap för det internationella påverkansarbetet för kvinnors rättigheter och deltagande. Rapporten om genomförandet av den nationella handlingsplanen visar att svenska myndigheter spelar en central roll i detta arbete och har en stark vilja och förmåga att fortsätta utveckla sin verksamhet och sitt samarbete med centrala aktörer för att få maximalt genomslag.

Ann Linde
Utrikesminister

Sammanställning

2020 MARKERADE 20 ÅR MED FN:S säkerhetsrådsresolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet (WPS) och dess efterföljande resolutioner. Detta uppmärksammade den tredje rapporten om genomförandet av Sveriges nationella handlingsplan med en historisk tillbakablick över utvecklingen av Sveriges arbete med kvinnor, fred och säkerhetsagendan. Uppmärksammandet i övrigt hänvisades, på grund av pandemin, till olika digitala forum. Sveriges utrikesminister bjöd till exempel in till ett digitalt panelsamtal med svenska aktörer för att diskutera framgångar och utmaningar i genomförandet av resolutionen och Sverige stod även värd för flera möten inför den öppna debatten i FN:s säkerhetsråd.

UNDER 2020 GENOMFÖRDE SWECO, på uppdrag av UD, en extern utvärdering av Sveriges innevarande handlingsplan. Utvärderingen kom bland annat fram till att handlingsplanen bedöms vara ett viktigt dokument för WPS-arbetet; att ansvarsfördelningen är tydligare än tidigare och att UD:s sammanhållande roll är viktig. Andra slutsatser var att arbetsgruppen som leds av UD uppfattas som en framgång men att dess syfte och roll behöver tydliggöras. Utvärderingen konstaterade att handlingsplanen ger legitimitet åt WPS-arbetet, men att målen är alltför många och omfattande samt att det finns utrymme för större tydlighet när det gäller planens applicerbarhet på en nationell kontext respektive synergier med angränsande områden inklusive den feministiska utrikespolitiken. Pandemin hade, inte oväntat, stor påverkan på 2020 års genomförande av handlingsplanen. Alla myndigheter rapporterar utmaningar till följd av Covid-19. Åklagarmyndigheten har förberett sina utsända experter på distans.

Kriminalvården har inte haft några utbildningstillfällen under 2020 och de riktade insatserna för kvinnor som arbetar inom kriminalvården i olika länder har begränsats av nedstängningarna. En stor svårighet för flera myndigheter har varit de begränsade möjligheterna att ha svensk personal på plats i samarbetsländer, oavsett om det har avsett längre utstationeringar eller kortare resor. Följaktligen har sekunderade experter behövt arbeta från Sverige under delar av året. Även om mycket verksamhet har kunnat bedrivas med hjälp av digitala verktyg, har myndigheternas målgrupper ibland påverkats negativt av ofullständiga digitala förutsättningar. MSB:s internationella insatsverksamhet har delvis försenats och tvingats till ambitions-sänkningar och FBA pekar på att det är svårt att etablera och upprätthålla förtroendefulla relationer på distans. Polismyndighetens utsända rapporterar att pandemin har gått ut över både fortlöpande påverkansarbete och specifika aktiviteter för att främja kvinnors deltagande och Domstolsverket drar lärdomen att arbetet med just jämställdhet riskerar att nedprioriteras när arbetet överlag är svårare att bedriva till följd av pandemin.

Sida pekar på att många framåtsyftande processer avstannat och att nedstängningar har ökat spänningar och våld och försämrat säkerhetsläget i handlingsplanens länder, men att flertalet samarbetspartners ändå har kunnat fortsätta sin verksamhet och även kunnat anpassa sina program för att bidra till responsen på pandemin.

TROTS ATT PANDEMIN har gjort att en del av UD:s och myndigheternas planerade verksamhet har fått ställas in eller skjutas på framtiden visar rapporteringen att omställningen har fungerat förhållandevis väl. Sverige har spelat en ledande roll i att belysa hur pandemin drabbar flickor och kvinnor, inte minst i konfliktdrabbade områden. I vissa

fall har den digitala omställningen till och med inneburit nya möjligheter för civilsamhällesaktörer, och inte minst för kvinnor, att delta vid internationella sammankomster. I Syrien rapporterar exempelvis FN:s Särskilda Sändebuds kontor om högre kvinnligt deltagande vid dialogtillfällen.

Tabellen visar myndigheternas totala redovisade utfall för arbetet med handlingsplanen 2018, 2019 och 2020. Trots att pandemin har inneburit minskade kostnader för ett flertal myndigheter ökar det totala utfallet något framför allt tack vare att Sida har ökat antalet insatser som har bäring på handlingsplanen samt genom att MSB och Kriminalvården har ökat antalet utsända under 2020.

Inkluderande Fredsprocesser och fredsbyggande

Synliggöra och stärka kvinnors inflytande och meningsfulla deltagande i fredsprocesser och i freds- och statsbyggande

ÖKAD JÄMSTÄLLDHET OCH REPRESENTATION av kvinnor i fredsprocesser och det konfliktförebyggande arbetet fortsätter att vara en angelägen tematisk prioritet i ett läge där jämställdhet och kvinnors rätt till jämställt deltagande står inför stora utmaningar på såväl global som regional och landnivå. Sida rapporterar att den redan minskande mötes- och yttrandefriheten har reducerats ytterligare av strikta pandemirestriktioner. Myndigheten rapporterar även om ökade hot mot kvinnorrättsförsvare och vittnar om försämrade förutsättningar för kvinnors politiska deltagande och inflytande i länder som Afghanistan, Mali, Liberia, Somalia och Myanmar.

TROTS UTMANINGARNA HAR UD och utlandsmyndigheterna aktivt bidragit till att synliggöra och stärka kvinnors inflytande och deltagande i fredsprocesser och i freds- och statsbyggande. Sverige stod bland annat värd för möten med jemenitiska kvinnliga fredsbyggare under utrikesministerns besök i landet, för att visa stöd för de insatser som görs för att stärka kvinnors deltagande i de FN-ledda medlingsinsatserna. Vidare höll statssekreterare Per Olsson Fridh möte om Sudan med fokus på hur kvinnor kan utöva lokalt påverkansarbete efter transitionsprocessen respektive hur unga kvinnor kan få inflytande i politiska processer. FBA har fortsatt att förvalta det svenska medlingsnätverket för kvinnor inom ramen för strategin för hållbar fred. Medlemmarna i medlingsnätverket har under 2020 sammantaget engagerats i trettiofem olika aktiviteter, mestadels i form av digitalt deltagande i internationella konferenser och workshops.

Sidas stöd till civilsamhällets fredsbyggande och kvinnorrättsorganisationers oberoende arbete har ökat och medverkat till stärkt jämställdhetsintegrering i fredsprocesser, ökad andel kvinnor som är representerade i centrala beslutsfattande mekanismer samt till nya plattformar för dialog och deltagande. En viktig förutsättning är att organisationerna kan arbeta långsiktigt och sätta sina egna agendor och prioriteringar utifrån lokala kontexter. För detta arbete kan flerårigt kärnstöd från biståndsgivare vara avgörande, en metod som Sida idag är allt ensammare om att använda. Sida betonar vidare vikten av att stödja mobilisering av civila samhället och öppna kanaler för direkt och meningsfullt deltagande i centrala processer och lyfter hur betydelsefullt det har varit med samspel och koordinering mellan Sveriges politiska dialog och det långsiktiga utvecklingsarbetet för att kunna nå resultat. Mali är ett exempel där samlade svenska insatser har bidragit till rekommendationer och åtaganden som har lett till att nio kvinnor har inkluderats i den kommitté som överser genomförandet av fredsavtalet och där det tidigare inte fanns några.

ETT ANNAT EXEMPEL ÄR SVERIGES gemensamma stöd till 'the Afghanistan Mechanism for Inclusive Peace (AMIP) – en mekanism som är utformad tillsammans med aktörer från det afghanska civilsamhället i syfte att öka marginaliserade gruppers möjligheter att påverka fredsförhandlingarna.

Ett omfattande globalt stöd till UN Women, för att bistå länders regeringar i arbetet med nationella handlingsplaner för kvinnor, fred och säkerhet, är ett nav i det svenska WPS-arbetet. Under 2020 fick 26 länder, liksom Afrikanska unionen (AU), stöd med framtagande och/eller uppföljning av sina planer, vilket kompletterades med bilateralt stöd till UN Women i exempelvis Afghanistan, Ukraina, Somalia, Liberia och Mali.

Myndigheterna arbetar också med att främja kvinnors deltagande i säkerhetsarbetet.

Polismyndighetens utsända underrättelserådgivare till EUAM Irak har genom strategisk rådgivning för höga chefer inom den irakiska underrättelsetjänsten bidragit till upprättandet av en så kallad Mixed Gender Analysis Unit, bestående av både kvinnor och män.

De positiva erfarenheterna har väckt intresse för att upprätta motsvarande enheter i Iraks 15 polisregioner, samt i den kurdiska delen av norra Irak. I Afghanistan har Försvarsmaktens utsända jämställdhetsrådgivare (GENAD) främjat kvinnors deltagande i säkerhetssektorn genom att stödja landets försvarsdepartement i att ta fram en karriärstege för kvinnor och rikta vissa befattningar till kvinnor. I Palestina har utsända experter från Domstolsverket och Åklagarmyndigheten bidragit till ett nätverk för kvinnliga advokater för att bidra till en mer jämställd representation av kvinnliga advokater i ledande positioner inom palestinska advokatsamfundet samt av kvinnliga jurister i rättsväsendet i stort.

¹UD, utlandsmyndigheterna, Sida och FBA.. ▼

Konfliktförebyggande

Inkludera kvinnor och män för att motverka strukturella grundorsaker till konflikt och våld

FORSKNING VISAR PÅ ETT TYDLIGT samband mellan jämställdhet och fredliga samhällen liksom fredlig hantering av konflikter. Att anlägga ett jämställdhetsperspektiv på freds- och säkerhetsarbetet är därför grundläggande för det konfliktförebyggande arbetet. I linje med detta är Sverige drivande för att den jämställdhetsplan som har antagits inom ramen för FN:s fredsbyggande kommission (Peace Building Commission) genomförs. Därtill utgår regeringens förebyggande arbete mot våldsbejakande extremism från ett övergripande jämställdhetsperspektiv så att åtgärder grundar sig i en analys av hur olika extremistiska miljöer förhåller sig till maskulinitet och ojämställdhet och tar hänsyn till både kvinnor och mäns roller och behov. I samma anda arbetar Försvarmakten, genom Nordic Center for Gender in Military Operations (NCGM) tillsammans med Nato:s Centre of Excellence Defence Against Terrorism (CoE-DAT), för att bidra till att utbildningar i jämställdhet och antiterrorism korsbefruktar varandra. NCGM har bland annat tagit fram ett internt konceptpapper som undersöker jämställdhetsaspekter i global terrorverksamhet samt i Nato:s antiterrorinsatser. I Kosovo har Polismyndighetens utsända rådgivare till OSSE fortsatt arbetet med kvinnor som har återvänt från Syrien och Irak efter att ha haft samröre med terrororganisationer och som

erbjudits stöd för rehabilitering och återintegrering i det kosovariska samhället. Sverige förespråkar även ett jämställdhetsperspektiv i arbetet mot olagliga flöden av små och lätta vapen liksom i bekämpningen av landminor och klusterammunition. 2020 avsatte Sverige därför 10 miljoner kronor till FN-fonden Saving Lives Entity (SALIENT), en innovativ modalitet med starkt jämställdhetsfokus som syftar till att motverka olagliga flöden av handeldvapen och lätta vapen.

SIDA HAR FORTSATT ATT STÖDJA konfliktförebyggande insatser samt dialog och förtroendeskapande processer. Pandemin har lett till ökad arbetslöshet och osäker tillgång till mat, vilket i vissa fall har inneburit en grogrund för konflikter mellan olika samhällsgrupper och ökade våldsamheter. Sida vittnar om ökad kriminell aktivitet i många konfliktkontexter och redan tidigt under pandemin såg världen en tydlig ökning av könsrelaterat våld/våld i nära relationer. Sveriges stöd till civilsamhället och kvinnorrättsorganisationer har generellt ökat och varit viktigt för konfliktförebyggande insatser på lokal och nationell nivå då det har ökat förutsättningarna för dialog och försoning samt bidragit till större samförstånd och förtroende. I Liberia har UN Women och Kvinna till kvinna/WANEP exempelvis bidragit till att skapa så kallade fredshyddor vilka har fungerat som ett verktyg för att skapa dialog och bygga förtroende mellan kvinnor och flickor från olika samhällen.

De har bland annat kunnat samarbeta kring lokalt fredsbyggande och medling i konflikter och har även varit aktiva i att förebygga och ge stöd vid könsrelaterat våld liksom att verka för kvinnors företagande och inkomstgenerering. Fredshyddorna kunde också ta en aktiv roll i att motverka konsekvenserna av Covid-19. Sida har även fokuserat på att öka kvinnors ekonomiska egenmakt, engagera män och pojkar för jämställdhet samt bryta negativa könsnormer, bland annat genom landstrategierna för Afghanistan, Demokratiska republiken Kongo och Palestina respektive strategin för global jämställdhet. Inom de globala och regionala stöden har flera samarbetspartner utvecklat verktyg för bättre analys för att förstå grundorsaker till konflikt och hur dessa relaterar till ojämställdhet.

BÅDE FBA OCH MSB ARBETAR MED att öka tillämpningen av ett jämställdhetsperspektiv i det konflikt- och krisförebyggande arbetet. I Irak utför FBA utbildning i att tillämpa verktyg för genusanalys och vänder sig till aktörer som arbetar med försoning på såväl lokal som nationell nivå. I tillägg till att förespråka jämställd representation är syftet att försoningsprocesserna i sig ska bli mer jämställda genom att tillvarata och lyfta både kvinnors och mäns behov och möjligheter. I konkreta termer innebär det att aktörer lär sig hur de gör en enkel genusanalys och implementerar rutiner för jämställdhetsintegrering med hjälp av tydlig styrning respektive nätverk av genusfokuspunkter. MSB:s jämställdhets-

rådgivare har aktivt bistått i uppstartsfasen av det fyraåriga programmet Prevention, Preparedness and Response to natural and man-made disasters in Eastern Partnership countries – phase 3 (PPRD East 3) som stödjer krishanteringsförmågan i Armenien, Azerbajdzjan, Belarus, Georgien, Moldavien och Ukraina. MSB har bland annat bistått med att öka förståelsen för landskontexterna och för de möjligheter som programmet har att främja jämställdhet, mänskliga rättigheter och social inkludering inom krishantering. Avsikten är att länderna ska kunna ta hänsyn till olika gruppers behov och risker i krishanteringsprocesser och därmed stärka hela befolkningens motståndskraft.

Även Polismyndighetens internationella freds- och säkerhetsfrämjande verksamhet syftar till att kvinnors, mäns, flickors och pojkars olika säkerhetsbehov uppfylls som en viktig del i att förebygga våld och konflikt. Därför är en systematisk och bred integrering av ett jämställdhetsperspektiv en grundbult i Polismyndighetens reformsamarbete med exempelvis colombiansk, serbisk, moldavisk och albansk polis. Inom det bilaterala polis-samarbetet med såväl Colombia som Serbien har Polismyndighetens representanter utvecklat Training of Trainers-koncept (ToT) för att stärka respektive lands polisorganisation i att integrera ett jämställdhetsperspektiv i sitt arbete. ToT-konceptet har visat sig vara framgångsrikt i att bygga ett lokalt ägarskap och på så sätt säkerställa ett mer långsiktigt genomslag, vilket i sig är avgörande för att kunna bidra till handlingsplanens måluppfyllnad inom det konfliktförebyggande området.

¹Dox dokument: 010992/21

Stärkt skydd av kvinnor och flickor

Från alla typer av våld i samband med och efter väpnad konflikt

BEHOVET AV INSATSER MOT könsrelaterat våld ökade under 2020, bland annat kopplat till den skuggpandemi av könsrelaterat våld som uppstod i samband med Covid-19. MSB rapporterar att efterfrågan på och sekundering av personer med expertis inom förbyggande av könsrelaterat våld har ökat betydligt under 2020 och Sida rapporterar en generell ökning av stöd till insatser på området. Sverige har fortsatt att bedriva ett arbete som förebygger våldet mot kvinnor och flickor från en rad olika håll, inklusive genom att synliggöra och påverka normer som bidrar till ojämställdhet och könsrelaterat våld. Ett exempel är att FBA, i Demokratiska republiken Kongo, upprätthåller långsiktiga partnerskap med statliga institutioner och civilsamhällesorganisationer som arbetar med att förebygga könsrelaterat våld genom att synliggöra och problematisera normer som underbygger ojämställdhet hos både kvinnor och män. Ett annat exempel är att svenska åklagare, som en del av arbetet mot hatbrott, har bidragit till att synliggöra och motverka destruktiva maskulinitetsnormer i Ukraina.

ANDRA DELAR AV ARBETET har riktat in sig på att stärka länders förmåga att lagföra våldsförövare. Sida bedriver till exempel ett brett

arbete för att motverka straffrihet för könsrelaterat våld i samband med, och efter, väpnad konflikt för att därmed stärka skyddet av kvinnor och flickor från denna typ av våld. Lagändringar, stärkt kapacitet av rättsväsendet och serviceinstitutioner har varit centrala områden i många samarbeten, bland annat i Liberia, Somalia, Palestina, Bosnien och Hercegovina, Irak och Ukraina. Ett exempel är att Sida stödjer "UN Team of Experts on Sexual Violence" som främjar nationella policyramverk för att förebygga och bekämpa konfliktrelaterat sexuellt våld samt öka kapaciteten hos nationella myndigheter för att utreda brotten. Teamet står i sin tur i nära kontakt med FN:s generalsekreterares särskilda sändebud för sexuellt våld i konflikter vilket ger synergieffekter med konkreta nationella insatser som stödjer arbetet mot konfliktrelaterat sexuellt våld.

POLISENS ROLL ÄR CENTRAL för att stärka kvinnors och flickors skydd från våld. För att stödja lokala partners och FN-poliser att verka mot könsrelaterat våld arbetar Polismyndigheten med så kallade specialiserade polisteam (Specialized Police Team, SPT). Det SPT som är utsänt till FN-insatsen i Centralafrikanska republiken har arbetat med att ge råd, policystöd och utbilda centralafrikanska aktörer som arbetar med att förebygga det könsrelaterade våldet i landet.

I slutet av året etablerade Polismyndigheten ett motsvarande SPT inom FN-insatsen i Demokratiska republiken Kongo. I Somalia stödjer FBA polisens planering av säkerheten kring det nationella valet med fokus på att säkerställa att kvinnliga kandidaters och väljares säkerhetsbehov beaktas i säkerhetsplaneringen. I samarbete med FN har ett koncept för 'Women's Situation Desks' (WSD) tagits fram som går ut på att det ska finnas specialutbildad polis i varje stad där valet genomförs.

Tanken är att strukturen ska finnas kvar efter valet och ingå i den somaliska polisens reguljära arbete.

POLISMYNDIGHETEN HAR ÄVEN FORTSATT samarbetet med Kvinna till Kvinna inom ramen för det internationella träningsprogrammet (ITP) med fokus på att förebygga och motverka könsrelaterat våld i fem länder i Östeuropa och på Västra Balkan. Programmet för samman representanter från ministerier, myndigheter och civilsamhällsorganisationer och bidrar till att skapa en känsla av att de alla har olika roller för att nå ett gemensamt mål. Denna typ av samverkan är avgörande för att tackla könsrelaterat våld, vilket bland annat reflekteras i det arbete som MSB:s expert har bedrivit för att integrera kunskap om könsrelaterat våld i flera sektorer i Venezuela. Till exempel har myndigheten bidragit till att etablera stödtelefonlinjer för utsatta barn, ungdomar och deras familjer, tagit fram rutiner för hantering av skydd av barn och utbildat berörda partners. När Kustbevakningen deltar i internationella gränsövervakningsoperationer arbetar de aktivt med att identifiera personer som har särskilda skyddsbehov, däribland kvinnor och flickor, och försöker utreda om någon har varit utsatt för hot eller våld under sin flykt som kräver fortsatt omhändertagande och utredning.

Ledarskap och expertis

Stärkt jämställdhetsperspektiv och expertis i arbetet för fred och säkerhet

DEN FEMINISTISKA REGERINGEN och utrikespolitiken utmärks av ett tydligt ledarskap på högsta nivå vilket har fortsatt att bidra till att Sverige är en internationellt drivande och ledande aktör i arbetet för jämställdhet och kvinnor, fred och säkerhet. Utlandsmyndigheterna och Regeringskansliet återrapporterar kontinuerligt om sitt arbete med kvinnor, fred och säkerhet som en integrerad del av det fredsbyggande och konfliktförebyggande arbetet snarare än som ett sidospår. Det tydliga politiska ledarskapet återspeglas i myndigheternas rapportering. Alla myndigheter arbetar aktivt med att jämställdhetsintegrera sin egen verksamhet, att säkerställa att sekunderade experter kan bidra till WPS-agendan inom ramen för sina utlandstjänster samt att främja tillämpning av ett jämställdhetsperspektiv som en integrerad del av partners arbete för fred och säkerhet.

SVERIGES INTERNATIONELLT LEDANDE ROLL på kvinnor, fred och säkerhetsområdet är erkänd och det finns många exempel på hur Sverige har tagit initiativ på hög politisk nivå för att ingjuta energi i WPS-arbetet. Under 2020 arrangerade Sverige en serie högnivåsamtal om ledarskap och kvinnor, fred och säkerhet under pandemin och utrikesminister Ann Linde bjöd in ministerkollegor från utvalda länder runt om i världen, företrädare för internationella institutioner och representanter från civilsamhället för att diskutera det fortsatta genomförandet av WPS-agendan. Dessa möten hölls i maj 2020, då pandemin hade börjat göra avtryck på kvinnors deltagande i fredsprocesser respektive i september, inför FN:s generalförsamling

och 20-årsjubileet av FN:s säkerhetsrådsresolution 1325. Däremellan anordnade Sverige, i samarbete med International Peace Institut (IPI), ett möte med FN-ambassadörer från samma länder för att ytterligare diskutera hur kvinnor, fred och säkerhet kan genomföras i det dagliga arbetet.

MYNDIGHETERNA ARBETAR OCKSÅ AKTIVT med jämställdhet i den egna organisationens verksamhet och även här är ledarskapets roll tydlig. På Försvarmakten har överbefälhavarens och andra högre chefers ledarskap skapat förutsättningar för att driva arbetet framåt. Försvarmakten har reviderat den strategiska inriktningen och synliggjort arbete som bidrar till politiska strävanden avseende kvinnor, fred och säkerhet. Under 2020 påbörjades ett konceptualiserings-, ambitions- och målsättningsarbete och ett flertal chefer som genomgår Gender Coach Programmet har genomfört riktad styrning till underställda chefer att analysera sin verksamhet utifrån jämställdhetsperspektiv för att synliggöra utvecklingsområden. Försvarmakten konstaterar att de börjar komma till en punkt där de åtgärder som skapar förutsättningar för arbetet behöver vidmakthållas och kvalitetssäkras snarare än upprättas.

SIDA RAPPORTERAR OCKSÅ en ambitionshöjning i arbetet med jämställdhetsintegrering, något som har resulterat i en förbättrad dialog om jämställdhet, utökat metod- och rådgivarstöd i bland annat strategirapporteringen, stärkt kunskap, samt mer medel för insatser med jämställdhet som huvudsyfte. FOI arbetar för att integrera agendan om kvinnor, fred och säkerhet och ett jämställdhetsperspektiv i styrande dokument och planer. Främst handlar det om att, inför ett forskningsuppdrag, alltid göra en bedömning av jämställdhetsperspektivet i forskningens innehåll och att beakta perspektivet när så är relevant. Utbildning och vägledning i hur detta kan göras har genomförts för chefer och medarbetare. En jämnade könsfördelning på FOI har varit ett utpekad mål under 2020. Detta är ett långsiktigt arbete men har lett till vissa framsteg i att rekrytera fler kvinnor inom mansdominerade verksamheter. FBA har antagit sin första policy för arbetet med jämställdhet och diskuterat prioriteringar för fortsatt institutionalisering av jämställdhetsintegreringsarbetet med myndighetens chefer.

FLERTALET AV DE RAPPORTERANDE myndigheterna bidrar till genomförandet av handlingsplanen för kvinnor, fred och säkerhet genom att förse internationella fredsfrämjande insatser med expertis. Denna expertis består dels av jämställdhetsexperter och dels av experter inom andra tematiska områden. Det är tydligt att myndigheternas målinriktade arbete för att öka antalet utsända kvinnor börjar ge resultat. Både FBA och Domstolsverket har en jämn könsfördelning bland sina utsända experter och efter flera års arbete med att öka andelen kvinnor uppnådde Kriminalvården 60 procent kvinnor bland sina utsända under 2020.

MSB har ambitionen att andelen kvinnor som deltar i insatser minst ska motsvara andelen kvinnor i resursbasen. För att nå sitt mål tillämpar MSB positiv särbehandling av kvinnor vid likvärdiga meriter och en särskild satsning för att få in kvinnor på strategiskt ledande positioner inom resiliensinsatser resulterade i att två av fyra tillsatta teamleader-tjänster gick till kvinnor. Inom Polisens utlandsstyrka tjänstgjorde totalt 51 kvinnor och 88 män under 2020. Därtill hade Polismyndigheten personal vid FN:s, EU:s och OSSE:s högkvarter. Den genomsnittliga könsfördelningen i Polismyndighetens personalbidrag var 43 procent kvinnor (33 av 77) i FN-insatserna, 30 procent kvinnor (16 av 54) i EU-insatserna och 25 procent kvinnor (2 av 8) i OSSE-insatserna. Polismyndigheten har anlitat konsult-företaget Pricewaterhouse Coopers (PwC) för att genomföra en studie som bland annat syftar till att undersöka vilka åtgärder Polismyndigheten kan vidta för att få fler kvinnor att söka sig till Polisens utlandsstyrka. Även Kustbevakningen strävar efter att besätta sina internationella uppdrag med både kvinnor och män, inklusive för att bättre kunna möta behoven hos både manliga och kvinnliga flyktingar. I de två utlandsoperationerna som genomfördes under 2020 var könsfördelningen en kvinna av åtta i den ena och fyra kvinnor av sexton i den andra.

FÖR ATT UTSÄNDA EXPERTER ska kunna bidra till kvinnor, fred och säkerhetsarbetet inom ramen för sina respektive uppdrag genomför alla myndigheter insatsförberedande utbildningar före utresa. Ett exempel är Domstols-verkets utsändandedag som inkluderar en genomgång av FN:s, EU:s och Sveriges ramverk för kvinnor, fred och säkerhet liksom av den feministiska utrikespolitiken.

Experterna får också information om kvinnors och flickors situation på utstationeringsorten, samt vad jämställdhetsarbete kan innebära i praktiken. Därtill uppmanas de att göra Sveriges Domstolars e-utbildning om jämställdhetsintegrering. Att döma av återrapporteringen, varav flera exempel redovisas i den här rapporten, verkar utbildningsinsatserna ha effekt. Kustbevakningens utsända förbereds också i frågor om mänskliga rättigheter och kvinnor, fred och säkerhet, men har identifierat ett behov att stärka denna förberedelse ytterligare.

ÖVNINGSVERKSAMHETEN BIDRAR OCKSÅ till genomförande av kvinnor, fred och säkerhetsagendan. Under 2020 var MSB, tillsammans med Försvarmakten, ansvarig för anordnandet av Totalförsvärsövning 2020. MSB deltog även som övad aktör i övningen och trots att stora delar fick ställas in på grund av pandemin är bedömningen att arbetet kunde föras framåt. Genom övningen lyfte MSB bland annat in jämställdhetsperspektivet i diskussioner om totalförsvär och samhällets säkerhet med en bredd av svenska aktörer. Arbetet medförde också att de som förberett MSB:s deltagande i övningen stärkte sin förmåga att integrera ett jämställdhetsperspektiv i MSB:s egen verksamhet.

FLERA MYNDIGHETER ARBETAR med att utveckla kunskapsbasen för WPS-agendan. Försvärshögskolan betonar vikten av att arbetet med kvinnor, fred och säkerhet utgår från forskning och beprövad erfarenhet och ser att stark forskningsanknytning ger en stabilare grund för det arbete som handlingsplanens övriga myndigheter bedriver. Försvärshögskolan har stärkt forskningen på området genom en personalförstärkning och fortsatt tilldelning av forskningsmedel.

Därtill strävar myndigheten efter att integrera ett jämställdhetsperspektiv i sina utbildningar.

FOI har bland annat genomfört tre studier på uppdrag av Försvarmakten; en som undersökt könsskillnader avseende hur länge militär personal stannar inom Försvarmakten, en som tittar på Försvarmaktens erfarenheter av att genomföra kvinnor, fred och säkerhetsagendan i internationell insats och en som fokuserar på hur civilläget hanteras inom ramen för skyldigheten att skydda civila från krigets verkningar. För att uppmärksamma WPS-agendans 20-årsjubileum genomförde FBA en forsknings-policydialog tillsammans med PRIO och UN Women på temat 'New Insights on Women, Peace and Security for the Next Decade' och med tillhörande åtta Research Briefs.

MYNDIGHETERNA GÖR OCKSÅ stora insatser för att stödja sina internationella partners i att jämställdhetsintegrera sin verksamhet, inte sällan med fokus på chefer. Polismyndigheten ger stöd till samarbetsländernas polis-myndigheter i att integrera ett jämställdhetsperspektiv såväl inom de egna organisationerna som i den externa verksamheten. Ett exempel är det tredje Gender Coach-program som Polismyndigheten arbetar med i Serbien och som är utformat efter svensk förlaga. FBA bedriver också omfattande verksamhet för att stödja sina partners i att institutionalisera arbetet med jämställdhet/jämställdhetsintegrering genom utbildnings-insatser, rådgivning och konceptuell metodutveckling. Under året har myndigheten särskilt satsat på att utveckla ett ramverk för Gender Responsive Leadership som lanserades under en internationell dialog i december 2020.

